

Essay

Tekst: Anne Karin ten Bosch

Liesbeth Groot Nibbelink
en Willemijn Lofvers (red.)

30 november 2025

Kijk voor de wandeling zelf op:
www.designplatformrotterdam.nl/agenda
Start op zondag 21 december om 15:30 uur
vanaf metrostation Vlaardingen-West

Vrije toegang bij aanmelding: mail@dpfr.nl

+31 6 2422 7975

Fotografie met dank aan W. Lofvers

Scenografie voor een wandeling

Er is ruimschoots prachtige taal verschenen rond het thema wandelen: gedichten, korte en lange verhalen, landschapsbiografieën van bijvoorbeeld Robert Macfarlane, allerlei analyses en beschouwingen, wandel-therapeutische methoden en voor wie het wandelen zelf serieus onder de loep wil nemen is er de indrukwekkende geschiedenis van het wandelen, *Wanderlust*, van Rebecca Solnit (2001) of contextueel *A Philosophy of Walking* van Frédéric Gros (2013). In dit essay een scenografische invalshoek.

Wandelen is ongekend populair – ‘zeker sinds corona’ wordt er tegenwoordig vaak aan toegevoegd. Speculeren over het waarom van onze voorkeur voor deze trage vorm van verplaatsen is aantrekkelijk. Voor de hand liggend zijn gedachten over wandelen als het heilzaam contrapunt in haastige tijden of, goed passend in dit tijdsgewricht, het efficiënt verbinden van gezonde beweging aan bezinning. Het uitzetten en loslaten van onze telefoon is dan een voorwaarde, al blijkt dat niet eenvoudig als deze onderweg ook ons enige houvast is.

Wandelen we de nieuwe romantische tijd in als een vlucht uit het van-alles-waar-we-geen-raad-mee-weten, op weg naar daar-waar-het-leven-ongerept-is? De romantiek was bij uitstek de periode waarin het wandelen in de (wilde) natuur een enorme vlucht nam. Wanneer wandelen we nou echt en is er verschil met een dagelijks ommetje of een training die ook een ander doel dient? Kan je ‘diep’ wandelen? Kan je door te wandelen, je ervaring verdiepen?

Ervaringen organiseren, belevenissen delen, herinneringen maken, ook dit zijn ingrediënten van deze tijd. Cognitieve kennis lijkt van de troon gestoten en een enorme industrie richt zich op ervaren, beleven en storytelling; de beleveniseconomie draait op volle toeren. Verhalen lenen zich bij uitstek voor het delen van ervaringen, om mensen te verbinden, maar in het licht van ‘framing’ heeft het verhaal haar onschuld als verbinder verloren. Storytelling staat inmiddels als instrument vooral in het teken van campagnes en de winst of het succes van een ander. Als scenograaf, komend uit het theater, is mijn werk altijd gericht op het organiseren van betekenisvolle, tijdgebonden relaties tussen lichamen, ruimte en objecten; op ervaringen en verhalen dus. Glad ijs in deze tijd, dat de vraag oproept hoe je als scenograaf door het glanzende oppervlak van commercie de diepte bereikt.

Vertragen door te lopen, je zintuigen aanzetten door te zwijgen, je blik ontregelen dankzij het donker; zo’n zes jaar geleden verbonden Willemijn Lofvers en ik onze gedeelde liefde voor het lange wandelen aan een uitnodiging aan anderen om mee te wandelen op, rond of naar het moment waarop de zon ‘keert’; de zonnewendes en equinoxen. Die wandelingen zou je kunnen zien als eenmalig uitgevoerde choreografieën, waar we in kleinere groepjes of koppels uiteengaan, om elkaar later

te treffen bij een OV-punt of om elkaar juist uit te zwaaien bij de start en uiteen te waaieren in alle windrichtingen. Via een signalgroep delen we op vaste tijdstippen onze ervaringen op de verschillende routes, om de telefoon voor de rest van de tijd weer weg te stoppen. We staan stil bij de kosmische overgangen en daarom vertrekken we niet zelden in het holst van de nacht, uren voor zonsopkomst of vanaf zonsondergang dwars door de midzomernacht.

Steevast lopen we de eerste drie kwartier na de kennismaking in stilte. Lang genoeg om voorbij het ongemak te raken en deel te worden van het ritme en de omgeving, lang genoeg om daarna te kunnen kiezen voor een gesprek of voor zwijgen. Als één ding de verbinding met het landschap verbreekt, is het wel het praten. Het donker, het zwijgen en de verschillende overgangen zijn vaste ingrediënten van deze expedities: van licht naar donker(der), van lawaai naar rust, van het ene naar het andere seizoen.

Vanuit de stad de polders in, de rivieren volgen. Om die overgangen intensiever te beleven is zwijgen een goed middel. Hoe ‘werkt’ een landschap op jou in of wat doet een wandeling of een gekozen traject met de wandelaar?

Een scenograaf is altijd op zoek naar de werking van het ontwerp. Het gaat om de opbouw, de materialen, de samenwerkende verhaallijnen waarlangs toeschouwers of bezoekers gaandeweg betekenisvolle verbanden kunnen leggen. Om verhalen die uitdrukking geven aan doorleefde ervaringen, om andere perspectieven die je meemaakt, kan volgen of die juist vragen oproepen. Ervaringen die bovendien bij voorkeur gelaagd zijn en die niet het doel hebben om je ‘af te leiden’ of ‘er lekker even helemaal uit te zijn’. Liever brengen we je in de (theater)kunsten in contact met ongemak of verwarring, zetten we aan tot reflectie, zoeken we samen een andere uitweg of bieden we misschien een nieuw gezichtspunt of ten minste loutering, maar géén oplossing. Om te onderzoeken wat we op welke manier teweegbrengen, repeteren we; testen we in repetitieruimtes, met proefopstellingen, in repetitiekostuums met en zonder testpubliek. Niet om in herhaling te vallen, maar juist om elk moment in het hier en nu gestalte te geven. Je kan dat zien als vormen

van prototyping en iteraties; leren door het te doen, de werking testen met je gebruikers, alleen is geen voorstelling of wandeling ooit hetzelfde.

Wandelingen zo ontwerpen dat ze je uitnodigen om naar het landschap te luisteren, sporen te zien, atmosferen te voelen. De condities creëren voor een gelaagde ervaring, waarin de doorleefde ruimte voorop staat, dat doet de scenografie. Elke wandeling roept een vorige in herinnering en is een repetitie voor de volgende expeditie naar het hervinden en uitvinden van onze relatie met stadsnatuur.

Komende midwinter lopen we weer, voor de vijfde keer in samenwerking met Designplatform Rotterdam. **We nodigen jullie van harte uit om de wandelschoenen aan te trekken en op zondag 21 december om 15:30 uur te verzamelen bij metrostation Vlaardingen-West.** Na ongeveer twee uur kun je afzwaaien of doorlopen. In dat laatste geval zorgen wij voor het eten en ben je voor middernacht weer thuis.

Anne Karin ten Bosch

Over Anne Karin Ten Bosch:

Opgeleid als ruimtelijk kunstenaar, met jarenlange ervaring als scenograaf, maker en kritisch denker in het theater, is Anne Karin getraind in procesmatig, inhoudelijk en interdisciplinair samenwerken.

Sinds 2021 zet zij zich in om de betekenis, het verhaal en de meerwaarde van een soms ook ruig stadslandschap in Rotterdam Noordwest 'als' Stadspark West zichtbaar en beleefbaar te maken.